

Интервју: Драган Великић, добитник НИН-ове и награде "Меша Селимовић" за роман "Руски прозор"

Пише:

Тања
Поповић

Београд, март 2008.

Прва награда НИН-овог жирија за најбољи роман у 2007. години, а потом и награда "Меша Селимовић", коју додељује компанија Новости према гласању 46 књижевних критичара, јесу чињенице за респект. Ипак, како објашњава и сам Драган Великић, награде су важне јер вас приближе читалачкој публици, допринесу да шири аудиторијум бива заинтересован. Ако је и само то, довољно је ...

Његов први роман, *Вија Пула*, за који је добио награду Милош Црњански, био је такође у најужој конкуренцији за НИН-ову награду. Било је то 1988. године, и тачно након 20 година, са педесетчетири године Драган Великић постао је 54. лауреат НИН-ове награде за роман "Руски прозор". А ова вест стиже му у тренутку док представља Србију као амбасадор наше земље у Бечу. Тренутно на "принудном одмору". О роману, Београду, Пули, одрастању, студирању, путовањима, о Великићу пишу и Великићу амбасадору покушали смо да сазнамо нешто више...

*** Када сте сазнали да сте, након пет номинација, добили НИН-ову награду, шта сте прво помислили? Да ли је то она мисао коју сте изговорили и на самој додели награде?**

Наравно да ми је било драго, јер Нинова награда проширује читалачку публику. Када је добије писац који већ има дело иза себе, онда Нинова награда ставља у објектив и неке старије наслове. На додели сам рекао оно што је чињеница, а то је да би та награда пре 20 година, када сам први пут номиниван, значила мени неупоредиво више него ја њој, а данас смо изједначени. Колико Нинова награда даје мени, толико и ја њој, будући да не постоји ризик да је награђен писац који је залутао у књижевност.

***Једном сте испричали како сте у Хамбургу спавали у старој кући из 17. века. Била је зима, а баш соба у којој сте спавали имала је руски прозор. Или, како бисте ви то рекли, не можете да почнете ни новински текст, а камоли роман ако не верујете наслову. Шта је заправо роман "Руски прозор" за вас? Какав је то прозор у прозору?!**

Само у Хамбургу, из мени непознатог разлога, "форгочку" зову "руски прозор". То је небитан детаљ, али тако се примио пелцер у мени. Наслов јесте важан. Због актуелне политике мој роман је насловом добио и неке друге конотације о чему ја нисам могао знати пре седам година када сам почео да пишем "Руски прозор". Метафора тог на-

слова, тај прозор у прозору је и покушај да се главни јунак "проветри", да за тренутак изађе из себе самог и погледа се очима неког другог. "Руски прозор" јесте моја "најживотнија" књига, ако тако могу да кажем.

***Иако се елементи аутобиографског, на овај или онај начин, могу пронаћи у сваком роману сваког писца, и сами сте рекли да је "Руски прозор" најаутобиографскија књига од свих ваших досадашњих. Једном**

Драган Великић

приликом сте то објаснили и реченицом "Како можеш да будеш субверзиван према самом себи?"

Па пише се из властитог искуства, како другачије. Писац је разливан у својим јунацима. Наравно, књижевност није пуко пресликавање, писац у току стваралачког чина успоставља комбинације. Писање је више примећивање него измишљање. Али, како настаје један роман, то само по себи није важно. Једино мерило вредности неке књиге јесте да ли она дише или не, да ли се читаоци могу идентификовати са оним што тамо пише, да ли њих тамо има, њихових светова међу корицама те књиге.

***Како избећи стереотипе са свих страна, како не бити "мува између два прозора"? У који клише спадамо ми, Србија?**

Заједничко свим стереотипима је да настају услед непознавања, стереотипи су последица лењости духа, тако је лагодно не мислити, одморити се у хладу стереотипа. Током 90-тих година много сам путовао и боравио у Аустрији и Немачкој где су објављивани моји романи, и на делу сам видео погубност стереотипа, свеједно да ли тамо, или у Србији. Медији креирају јавно мњење, свакога јутра достављају вам мишљење на кућну адресу. Васе је да ли ћете то прихватити или ћете се запитати да ли је то баш тако? Ниједан режим не воли поданике који

мисле својом главом. Уметник ако није субверзиван, и није никакав уметник, већ функционер на двору.

***Рекли сте једном приликом: "Када не знају да вас одреде, да вам не дају пуно комплимената, онда вам увек кажу – средњоевропски писац. То увек има и помало негативан призвук. Ја сам, заправо, песник града. Зато што пишем о градовима у којима сам живео и што знам оно што је Џојс говорио – улични намештај. То је моја вибрација." Да ли сте, заиста, песник града?**

За мене је град најважнија територијална јединица. То је моје искуство. Најдубље слике од којих увек крећем када пишем, јесу призори неких улица, тргова, паркова, ту су фасаде, читав један студио који је најдубљи слој мог личног палимпсе-ста. Тај град је на мору, Пула у којој сам одрастао, где сам као петогодишњак допутовао са родитељима "београдским" возом једног новембарског јутра. Памтим заставе на балконима. Био је празник, 29. новембар. Мој град се ширио, модификовао, сажимао у себе многе призоре других градова у којима сам живео, или само кратко боравио, или тек прошао једног поподнева између два воза. Пре десетак година сам написао приповетку "Београд" која је моје најпревођеније дело. Та прича сажима у себи читаву једну поезију, она је заправо моја лична карта.

***Да ли сте и у "Руском прозору" били песник Будимпеште, "Српске Казабланке"?**

Да. Лично мислим да су стране о Будимпешти – читава прича која се у време НАТО бомбардовања Србије у том граду дешава – веома узбудљиве. Такве ствари се не измишљају, морате их доживети.

***Када сте преузимали дужност амбасадора Србије у Бечу, на столу аустријског председника била је ваша књига. Леп дочек и, претпостављам, добар осећај. Да ли је дипломатија "тешка дисциплина", шта је добро, а шта мање добро у том послу, а поготово за српског амбасадора?**

Не може се уопштено одговорити на ваше питање. Пре свега није исто где сте амбасадор, да ли на некој егзотичној дестинацији, до које два пута мењате авион када кренете из Београда, или сте у граду са којим је Београд повезан са четири авионска лета дневно. Да ли вам делегације на високом нивоу долазе једном у три месеца, или три пута недељно, као што је то случај са Аустријом, која је један од наших најважнијих привредних партнера. Дипломатија је професија, и она се учи, али свакако је важно да имате неке предиспозиције, пре свега да

сте комуникативни и толерантни. Када сте амбасадор у Аустрији, где живи четврт милиона наших грађана онда сте двадесет и четири часа на "стенд бај". Детаљ са немачким издањем једног мог романа на столу председника Фишера јесте више од детаља.

Наиме, као писац у Аустрији постојим скоро две деценије, и свакако је писац Великић много помогао амбасадору Великићу, у смислу стартне позиције, међутим, трка је прича за себе, и уколико се не дајете до краја, не можете очекивати да у том послу имате резултате.

***Сада сте "амбасадор на принудном одмору", али како у сваком злу има и печег доброг, добили су ваши читаоци. Ипак, у бурним српским**

Драган Великић рођен је у Београду 1953. године. Објавио је романе *Вија Пула* (1988, 1989, 1990; Награда Милош Црњански), *Астраган* (1991, 1992, 1996), *Хамсин 51* (1993, 1995), *Северни зид* (1995, 1996; стипендија Фонда Борислав Пекић), *Дангеов трг* (1997, 1998) и *Случај Бремен* (2001, 2002); књиге прича *Погрешан покрет* (1883) и *Стаклена бапшта* (1985); књиге есеја *ЈУ-плангида* (1983), *Депонија* (1984) и *Стање ствари* (1998).

Романи, приче и есеји Драгана Великића превођени су на немачки, француски, италијански, енглески, словеначки, чешки, шпански, мађарски, румунски, пољски, холандски и руски језик.

политичким догађањима много тога је неизвесно. Где ви видите Србију у блиској будућности?

Видим је у заједници европских народа где она припада не само територијално, већ и по духовном наслеђу. Свака култура има своју посебност, то и јесте једна од најважнијих њених компоненти. Идентитет није једном за свагда одређен збир вредности, већ је идентитет жив организам који се стално допуњује.

***Много градова, успомена, прозора ... Ипак, према вашим речима, Пула је ваш животни и уметнички резервоар. Како "пуните" своје животне и уметничке резервоаре?**

Пула је једна од мојих посебности. Писање је подрхтавање себе у другима. Ништа ту није задатак, већ пука физиологија. Пишете онако како живите. Наизглед једноставно речено, али то јесте тако.

***На неком замишљеном перону, замишљене железничке станице, који бисте воз желели да зауставите ...**

Европски воз.

